

รูปแบบการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชน

ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

A Model for Development of Thammatipati Community

leaders in the Area of Muang District,

Nakhon Si Thammarat Province

พระครูอรุณสุตาลังการ (ปรีดา ขนดีโสภณ)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

สามารถ บุญรัตน์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1 เพื่อศึกษาลักษณะความเป็นธรรมาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนา 2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช ระเบียบวิธีวิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เทคนิคการวิจัย 2 เทคนิค ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 12 รูป/คน และการจัดการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Discussion) จำนวน 9 รูป/คน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะใช้เทคนิคการจำแนก จัดระเบียบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะความเป็นธรรมาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า ความเป็นธรรมาธิปไตยเป็นลักษณะของผู้นำชุมชนที่ยึดถือหลักการที่ถูกมากกว่ายึดหลักของคนส่วนใหญ่ที่ไม่ถูกต้องยึดหลักเหตุผล ยึดหลักความจริง ยึดหลักความถูกต้อง ยึดความเป็นธรรม ยึดหลักประโยชน์ส่วนร่วม และ การไม่ยึดกระแสเสียงคนส่วนใหญ่ที่ไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรม

2. กระบวนการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า 1. ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ผู้นำมีความความพร้อม ความจริงใจ แรงจูงใจ และประสบการณ์ผ่านผลงานในอดีต 2. ปัจจัยเชิงกระบวนการ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความพร้อม ขั้นตอนที่ 2 การสร้างความร่วมมือ ขั้นตอนที่ 3 การเป็นแบบอย่าง ขั้นตอนที่ 4 การสร้างการยอมรับจากประชาชน ขั้นตอนที่ 5 การสร้างอุดมการณ์ และขั้นที่ 6 การสื่อสาร และ 3. ปัจจัยเชิงผลลัพธ์ ได้แก่ การทำหน้าที่ของผู้นำชุมชนเพื่อการพัฒนาธรรมาธิปไตยของตนเองอย่างมีความสมบูรณ์มากที่สุด

3. รูปแบบการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนในเขตอำเภอ เมืองจังหวัด นครศรีธรรมราช พบว่า 1. ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการพัฒนาธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านจริยธรรมการปกครอง (Good Governance) ปัจจัยด้านการการ กำหนดนโยบาย (Policy) ปัจจัยการสนับสนุนกิจกรรมชุมชน (Supporting) และ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชุมชน (Participation) 2. องค์ประกอบและคุณลักษณะของรูปแบบการพัฒนาธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชน พบว่า มีองค์ประกอบและคุณลักษณะด้านการแสดงออกของผู้นำชุมชน (Leadership) องค์ประกอบและคุณลักษณะด้านประสบการณ์ (Experience) องค์ประกอบและคุณลักษณะด้านการศึกษา (Education) และ องค์ประกอบและคุณลักษณะด้านเครือข่ายทางสังคมและองค์กร (Networking) ทั้งนี้ สามารถแสดงรูปแบบการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชได้ดังนี้

$$TCL = GPSP + LEEN$$

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนา, ธรรมาธิปไตย, ผู้นำชุมชน,

Abstract

This research was composed of three objectives as following: 1) to study the characters of Thammatipati performance according to Buddhism. 2) to study the process of Thammatipati performance development for community leaders in Muang district, Nakhon Si Thammarat province and 3) to study the model for development of Thammatipati community leaders in the area of Muang district, Nakhon Si Thammarat province. Qualitative research was used for this study. The

techniques were composed of two type's i.e. in-depth interview with purposive sampling for 12 persons and focus group discussion for 9 persons, data analysis data classification, organize information and description.

The findings were as follows:

1. The character of Thammatipati performance according to Buddhism found that, the Thammatipati performance would belong to community leaders which are regarded on the right than wrong voting, regarding on reason, regarding on the truth, regarding on right, regarding on virtue, regarding on community interest and no regarding on voting which are not being on righteousness.

2. The process of Thammatipati performance development of community leaders in the area of Muang district, Nakhon Si Thammarat province found that, 1) Input factor i.e. ready leader, sincere, motivation and the past experience. 2) Process factor was composed of six steps i.e. 1. To make a ready, 2.co-operative making, 3.sampleship, 4.to be admired from people, 5. Ideology making and 6. Communication and 3) output factor i.e. to be on duty of community leaders for Thammatipati performance development under themselves as the most completion.

3. A model Thammatipati performance development of community leaders in the area of Muang district, Nakhon Si Thammarat province found that, 1) the factors which are impacted to model for Thammatipati performance development of community leaders which are composed of good governance factor, polity making factor, community supporting factor and participation factor. 2) The component and character of Thammatipati performance development of community leaders found that, they were leadership aspect, experience aspect, educational aspect and social networking on society and organization. Thus, a model for development of Thammatipati community leaders in the area of Muang district, Nakhon Si Thammarat are following: $TCL = GPSP + LEEN$

Keywords: Development Model, Thammatipati, Community Leader

บทนำ

คุณลักษณะการปกครองทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ธรรมาธิปไตยถือธรรมเป็นใหญ่ มากกว่าเสียงส่วนใหญ่ปรารภความถูกต้อง มีเหตุผล มีความจริง ดังนั้น ลักษณะของผู้นำที่ดีพึงยึดหลักธรรมาธิปไตย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เพื่อมุ่งบำเพ็ญประโยชน์สุขและก่อให้เกิดมีแก่มวลชน สังคมประเทศชาติอย่างมั่นคงและยั่งยืนตลอดไปที่มีคุณลักษณะของผู้นำชุมชนแบบประชาธิปไตยจะมีลักษณะเด่นได้แก่ ยึดถือหลักการที่ถูกมากกว่ายึดหลักคนส่วนใหญ่ที่ไม่ถูกต้อง ยึดหลักเหตุผลที่ประกอบด้วยความดีงามรอบด้าน ยึดหลักความจริง ยึดหลักความถูกต้อง ยึดความเป็นธรรม ยึดหลักประโยชน์ส่วนร่วม และไม่ยึดกระแสเสียงคนส่วนใหญ่ที่ไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรม แต่ปัญหาของภาวะผู้นำที่มักเจอปัญหา ก็คือประเด็นคุณภาพและคุณสมบัติของผู้นำชุมชนที่ขาดความรู้ ความสามารถในการบริหารงาน และการปกครองคน มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกทำให้ขาดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งรวมทั้งการจัดการปัญหาต่าง ๆ (สมคิด เลิศไพฑูรย์ และมารุต วันทนาก, 2556)

จังหวัดนครศรีธรรมราช มีผู้นำชุมชนที่พัฒนาและบริหารชุมชนที่มุ่งเน้นการดำเนินกิจกรรมร่วมกันบนพื้นฐานของค่านิยมร่วม โดยมีหลักการในการบริหารจัดการชุมชนที่ดีอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นศักยภาพภายใน ภายใต้หลักการ 5 องค์ประกอบ คือ การจัดการชุมชนที่ดี มีคณะผู้นำที่เข้มแข็งอย่างมีคุณภาพและมีการสืบทอด มีแผนแม่บทชุมชนที่ตนเองที่มีคุณภาพ มีการจัดการความรู้ชุมชน (KM) ชุมชนมีองค์กรการเงินชุมชน และมีการสร้างเครือข่ายทางสังคม จังหวัดนครศรีธรรมราชมีส่วนราชการส่วนภูมิภาค จำนวน 34 ส่วนราชการ และอำเภอ 23 อำเภอ ส่วนราชการส่วนกลาง 96 หน่วยงานและปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 185 แห่ง มีจำนวนประชากรในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช 266,668 คน มีกำนันผู้ใหญ่บ้านจำนวน 110 คน (สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2558)

จากการสำรวจสถิติทางด้านอาชญากรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ผ่านมา พบว่าสถิติการรับแจ้งและจับกุมกลุ่มคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย ที่เป็นคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ คดีทำร้ายร่างกายและความผิดทางเพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ มีคดีจำนวนมาก ทำให้เห็นว่า ผู้นำชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีผู้ใหญ่กำนันทั้งหมดจำนวน 110 คน

(ไม่นับผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 185 แห่ง (ไม่นับสมาชิก) ยังขาดศักยภาพและพลังในการขับเคลื่อนชุมชนให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่และปลอดภัย ทั้งนี้ เพราะขาดคุณลักษณะความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนบางส่วนหรือไม่ จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะธรรมาธิปไตยทางพระพุทธศาสนา กระบวนการและรูปแบบการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะ กระบวนการ และรูปแบบการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนและนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสังคมหรือท้องถิ่นของผู้นำชุมชนให้เกิดความดีงามและสร้างชุมชนสันติสุขเป็นชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นธรรมาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา โดยทบทวนเอกสาร ตำรา หนังสือบทความวิชาการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิดการบริหารและการพัฒนา ทฤษฎีภาวะผู้นำ และคุณลักษณะธรรมาธิปไตยทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการคัดเลือกผู้นำชุมชนผู้นำศาสนาแบบเจาะจงรวมทั้งหมด 12 รูป/คน และการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 9 รูป/คนในพื้นที่ของผู้นำชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยระยะเวลาในการศึกษาวิจัยตั้งแต่ เดือนตุลาคม 2558-ตุลาคม 2559

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรูปการวิจัย ประกอบด้วย 2 เทคนิค ได้แก่ 1. เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 12 รูป/คน โดยใช้ในการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และ 2. เทคนิคการวิจัยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 9 รูป/คน โดยใช้ในการสนทนากลุ่มเดียวทั้งหมดซึ่ง มีการเก็บรวบรวมข้อมูล 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1. การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ขั้นตอนที่ 2. การพัฒนาคุณภาพและการสร้างเครื่องมือการวิจัย ขั้นตอนที่ 3. ติดต่อประสานงานผู้ให้การสัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเพื่อให้ข้อมูลการวิจัยและขั้นตอนที่ 4. เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่เดือนตุลาคม 2559 ถึงเดือน กันยายน 2560 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสรุปประเด็นแล้วนำไปแยกแยะวิเคราะห์ จัดกลุ่มข้อมูลตามวัตถุประสงค์ว่าตรงกับความเป็นจริงมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย มากน้อยเพียงใดและใช้เทคนิคการจำแนก จัดระเบียบข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบ พรรณนา เสนอต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข และจัดทำเป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์นำเสนอผลการวิจัยที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลการวิจัย

1. ลักษณะความเป็นธรรมาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า ความเป็นธรรมาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนามีลักษณะ 7 ประการ ได้แก่ 1. ยึดถือหลักการที่ถูกมากกว่ายึดหลักคนส่วนใหญ่ที่ไม่ถูกต้อง 2. ยึดหลักเหตุผลที่ประกอบด้วยความดีงามรอบด้าน 3. ยึดหลักความจริง โดยเฉพาะคุณลักษณะของผู้นำชุมชนที่พูดอย่างตรงไปตรงมา รักษาความจริง ไม่บิดเบือน 4. ยึดหลักความถูกต้อง 5. ยึดความเป็นธรรม 6. ยึดหลักประโยชน์ส่วนร่วม และ 7. การไม่ยึดกระแสเสียงของคนส่วนใหญ่ที่ไม่เป็นธรรม

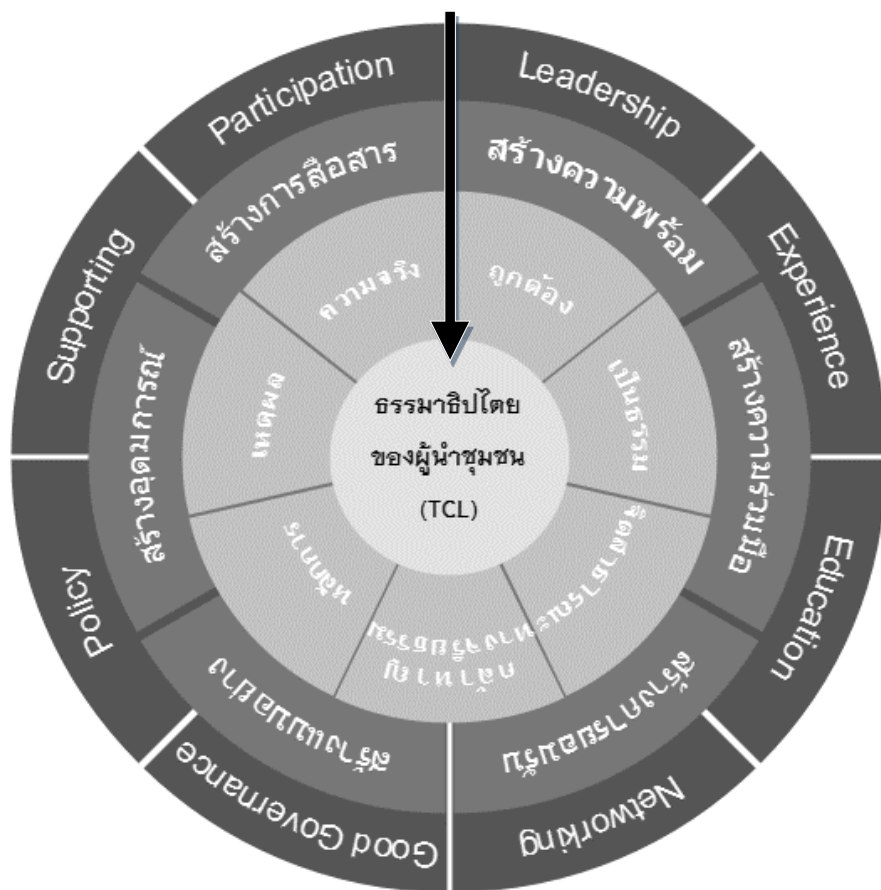
2. กระบวนการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า 1. ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ กระบวนการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ความพร้อม ความจริงใจ แรงจูงใจ และประสบการณ์ที่ผ่านผลงานในอดีต 2. ปัจจัยเชิงกระบวนการ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1) การสร้างความพร้อม ขั้นตอนที่ 2) การสร้างความร่วมมือ ขั้นตอนที่ 3) การเป็นแบบอย่าง ขั้นตอนที่ 4) การสร้างการยอมรับจากประชาชน ขั้นตอนที่ 5) การสร้างอุดมการณ์ ขั้นที่ 6 การสื่อสาร และ 3. ปัจจัยเชิงผลลัพธ์ ได้แก่ การทำหน้าที่ของผู้นำชุมชนเพื่อการพัฒนาธรรมาธิปไตยของตนเองอย่างมีความสมบูรณ์มากที่สุด

3. รูปแบบการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช (Thammatipati Community Leaders : TCL) พบว่า 1. ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการพัฒนาธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชน พบว่า ประกอบด้วย 1) ปัจจัยทางด้านจริยธรรมการปกครอง (Good Governance) ได้แก่ ความยุติธรรม ความจริง ความเมตตา และความถูกต้อง 2) ปัจจัยด้านการกำหนดนโยบาย (Policy) ได้แก่ แผน แผนงาน โครงการ และงบประมาณ 3) ปัจจัยด้านการสนับสนุนกิจกรรมชุมชน (Supporting) ได้แก่ ความร่วมมือ ความเข้าใจชุมชน การแลกเปลี่ยน และสัมพันธภาพที่ดี และ 4) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation) 2. องค์ประกอบและคุณลักษณะของรูปแบบการพัฒนาธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชน พบว่า 1). องค์ประกอบและคุณลักษณะด้านการแสดงออกของผู้นำชุมชน (Leadership) ได้แก่ ผู้นำชุมชนจะต้องแสดงออกถึงความยุติธรรม ผู้นำชุมชนจะต้องแสดงออกถึงความจริงใจ จริงจัง ผู้นำชุมชนจะต้องแสดงออกถึงพรหมวิหารธรรม ผู้นำชุมชนจะต้องแสดงออกถึงความเป็นคนดี และคนเก่ง ผู้นำชุมชนจะต้องแสดงออกถึงความไม่เห็นแก่ตัว ผู้นำชุมชนจะต้องแสดงออกถึงจริยวัตรที่งดงาม ผู้นำชุมชนจะต้องแสดงออกถึงความยึดมั่นในศีลธรรม 2). องค์ประกอบและคุณลักษณะด้านประสบการณ์ (Experience) ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่ผ่านการทำงานมานานหรือผู้นำชุมชนที่ได้รับการแต่งตั้งใหม่จะต้องมีความรู้ความสามารถในยุคสมัยใหม่ เป็นนักคิด และผู้นำชุมชนปัจจุบัน ต้องมีความจริงใจ ซื่อสัตย์ ความกล้า และการยอมรับจากประชาชน 3). องค์ประกอบและคุณลักษณะด้านการศึกษา (Education) ได้แก่ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการบังคับบัญชาผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จะต้องเร่งสร้างโรงเรียนหรือศูนย์ฝึกอบรมตามหลักสูตรรัฐศาสตร์ สร้างโรงเรียนหรือศูนย์ฝึกอบรมตามหลักสูตรศาสนา ศาสตร์ สร้างโรงเรียนหรือศูนย์ฝึกอบรมตามหลักสูตรนิติศาสตร์ และสร้างโรงเรียนหรือศูนย์ฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาชุมชน และ 4). องค์ประกอบและคุณลักษณะด้านการสร้างเครือข่ายทางสังคมและองค์กร (Networking) ได้แก่ การวางแผนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันการปกครองระดับชุมชน

การวางแผนร่วมกับหน่วยงานรัฐอื่นๆ ที่เชื่อมโยงในลักษณะของการพัฒนาชุมชน การวางแผนร่วมกับภาคเอกชน และการวางแผนร่วมกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่และใกล้เคียงในระดับตั้งแต่อนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัย จากผลการวิจัยดังกล่าว สามารถแสดงรูปแบบการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ดังนี้ $TCL = GPSP + LEEN$ และสามารถแสดงเป็นรูปแบบการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนตามแผนภูมิ ดังนี้

แผนภูมิ รูปแบบการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

อภิปรายผล

ลักษณะความเป็นธรรมาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำ และหลักธรรมาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาทำให้เห็นประเด็นของการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตย ที่ผูกโยงด้วยแนวทางของอุดมการณ์ของการยึดถือหลักการ และหลักปฏิบัติอย่างถูกต้องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธานินทร์ อาทิตวโร.ดร. (พระมหาธานินทร์ อาทิตวโร.ดร., 2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักอธิปไตยในพระพุทธศาสนา” พบว่า พระองค์ทรงยึดเอาความถูกต้อง หรือยึดเอาธรรมเป็นหลัก เพราะฉะนั้น การที่ผู้นำชุมชนยึดถือความถูกต้อง เป็นธรรม ยึดความดี ยึดความจริง ถือเสียงส่วนใหญ่ที่ไม่ชอบธรรม จะช่วยให้ชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีแบบอย่างที่ดีและเป็นการปกครองแบบธรรมาธิปไตย

กระบวนการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า ความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนซึ่งประกอบด้วยเรื่องของความพร้อม ความจริงใจ แรงจูงใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2557) วิจัยเรื่อง “อารยสามัคคี: พลังสามัคคีบนฐานความดี ความงาม ความจริง” พบว่า การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองให้เกิดความเจริญก้าวหน้า แม้จะความสามัคคีจะเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่ทุกคนต่างยอมรับ แต่ความสามัคคีที่แท้จริงที่จะมีพลังสามารถสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามและคุณูปการแก่สังคมการอยู่ร่วมกันของมนุษย์นั้น จึงเป็นความสามัคคีบนฐานความดี ความงาม และความจริง และปัจจัยที่ 2 ปัจจัยเชิงกระบวนการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การสร้างความพร้อม ขั้นตอนที่ 2 การสร้างความร่วมมือ ขั้นตอนที่ 3 การเป็นแบบอย่าง ขั้นตอนที่ 4 การสร้างการยอมรับจากประชาชน ขั้นตอนที่ 5 การสร้างอุดมการณ์ และขั้นที่ 6 การสื่อสาร ที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำชุมชนกับประชาชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุดม คุณา (อุดม คุณา, 2555) วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง” พบว่า หากผู้นำชุมชนมีคุณลักษณะ หรือคุณสมบัติและความรู้ความสามารถที่ดีจะเป็นคุณสมบัติที่สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยผ่านสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชน 3 ปัจจัยเชิงผลลัพธ์ ซึ่งเป็นการทำหน้าที่ของผู้นำชุมชนเพื่อการพัฒนา

ธรรมาธิปไตยของตนเองอย่างมีความสมบูรณ์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุดม คุมา (อุดม คุมา , 2555) เช่นกัน รูปแบบเครือข่ายโครงสร้างทางสังคมพบว่า พัฒนามาจากระบบเครือญาติในชุมชนเป็นส่วนเกาะเกี่ยวแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นเป็นไปในลักษณะเป็นการช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัยเอื้อเฟื้อต่อกัน ความช่วยเหลือเกื้อกูลและการตอบแทนที่เราเรียกว่า “บุญคุณ”

รูปแบบการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการพัฒนาธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านจริยธรรมการปกครอง ด้านการกำหนดนโยบาย และด้านการสนับสนุนกิจกรรมชุมชน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของวิศาล ศรีมหาวโร (วิศาล ศรีมหาวโร, 2554) วิจัยเรื่อง “การเมืองไทยระบบหรือคน : การพัฒนาวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน” พบว่า ยุทธศาสตร์พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จะต้องมีการกิจกรรมหรือโครงการ ที่เป็นการเมืองแนวใหม่ สร้างวิทยากรแกนนำในพื้นที่ และกิจกรรมสร้างจิตสำนึกสาธารณะแก่ชุมชน ส่วนองค์ประกอบและคุณลักษณะของรูปแบบการพัฒนาธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชน พบว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบและคุณลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการแสดงออกของผู้นำ และด้านประสบการณ์จะต้องสะท้อนผ่านผลงานที่ปรากฏออกมาในรูปของการทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์มากที่สุดและประชาชนพึงพอใจซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2557) วิจัยเรื่อง “อารยสามัคคี: พลังสามัคคีบนฐานความดี ความงาม ความจริง” พบว่า การแสดงออกถึงพลังสามารถสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามและคุณูปการแก่สังคมการอยู่ร่วมกันของมนุษย์นั้น ต้องเป็นความสามัคคีบนฐานความดี ความงาม และความจริง ยึดผลประโยชน์ของสังคมและส่วนรวมเป็นสรณะ ประสานการทำงานร่วมกัน ทำงานเป็นทีมอย่างมีเอกภาพ มีจิตใจทุ่มเทเสียสละ ร่วมทุกข์ร่วมสุขช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพราะฉะนั้น รูปแบบการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ต้องประกอบด้วย ปัจจัย 4 ประการ ได้แก่ 1) ปัจจัยทางด้านจริยธรรมการปกครอง (Good Governance) 2) ปัจจัยด้านการกำหนดนโยบาย (Policy) 3) ปัจจัยด้านการสนับสนุนกิจกรรมชุมชน (Supporting) และ 4) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation) นอกจากนี้ ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหรือคุณลักษณะ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการแสดงออกของผู้นำชุมชน (Leadership) 2) ด้าน

ประสบการณ์ (Experience) 3) ด้านการศึกษา (Education) และ 4) ด้านเครือข่ายทางสังคม และองค์กร (Networking)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลผู้นำชุมชนจะต้องกำหนดนโยบายการจัดตั้งโรงเรียนผู้นำชุมชนธรรมาธิปไตยหรือศูนย์ฝึกฝนอบรมผู้นำชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยคัดเลือกจากผู้นำชุมชนที่ต้องการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพในการทำหน้าที่ได้มากยิ่งขึ้นด้วยการคัดเลือกผู้นำชุมชนด้วยความสมัครใจ แต่สำหรับผู้นำชุมชนที่แต่งตั้งยังไม่ถึง 10 ปี ให้กำหนดภาคบังคับที่จะต้องผ่านการประเมินผลทางการศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนดขึ้นมาอาจจะแยกเป็น 4 หลักสูตร คือ หลักสูตรรัฐศาสตร์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ หลักสูตรนิติศาสตร์ และหลักสูตรการพัฒนาชุมชน ซึ่งหลักสูตรทั้งหมดควรมีเนื้อที่ผสมผสานร่วมกับหลักการธรรมาธิปไตยและควรมีระยะการศึกษาน้อยที่สุด 3 ปี จึงจะจบหลักโรงเรียนผู้นำชุมชนและให้มีวุฒิบัตรรับรองจากหน่วยงานต้นสังกัด และเทียบเท่ากับวุฒิการศึกษานั้นๆ หากยังไม่จบมัธยมศึกษาที่ 6 ควรมีการปรับเนื้อหาที่เหมาะสมและสอดคล้องผู้เรียนเป็นหลักสำคัญ หากจบมัธยมศึกษาที่ 6 แล้วให้เทียบเท่าวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1. หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล และบังคับบัญชาผู้นำชุมชน รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีแผนงบประมาณ แผนปฏิบัติการต่างๆ ในการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนผู้นำชุมชนธรรมาธิปไตยในจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้เป็นจังหวัดนาร่องของการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักการปกครองแบบธรรมาธิปไตยรุ่นละประมาณไม่เกินจำนวน 15 คน อาจจะใช้เวลาในการศึกษาตามอธยาศัยประมาณ 2-3 ปี จึงจะสำเร็จการศึกษา หากมีผู้นำชุมชนใดไม่ปฏิบัติตามหลักธรรมาธิปไตยถือว่าไม่จบการศึกษาและจะต้องลงทะเบียนใหม่เพื่อรองรับและการันตีให้กับประชาชนในชุมชนนั้น

2.2 หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล และบังคับบัญชาผู้นำชุมชน รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสร้างระบบและกลไกเพื่อการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยตามกระบวนการพัฒนาทั้ง 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การสร้างความพร้อม ขั้นตอนที่ 2 การสร้าง

ความร่วมมือ ขั้นตอนที่ 3 การเป็นแบบอย่าง ขั้นตอนที่ 4 การสร้างการยอมรับจากประชาชน
ขั้นตอนที่ 5 การสร้างอุดมการณ์ และขั้นที่ 6 การสื่อสาร

2.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล และบังคับบัญชาผู้นำชุมชน รวมทั้ง
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำรูปแบบการพัฒนาความเป็นธรรมาธิปไตยของผู้นำชุมชนในเขต
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบท
ผู้นำชุมชนของตนเองให้มากที่สุด

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 โอกาสและศักยภาพการสร้างสังคมสันติสุขของผู้นำชุมชนแบบ
ธรรมาธิปไตยในศตวรรษที่ 21

3.2 การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของจังหวัด
นครศรีธรรมราชบนพื้นฐานการบริหารแบบธรรมาธิปไตยโดยผู้นำชุมชน

3.3 การสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งตามนโยบายไทยนิยมยั่งยืนของผู้นำ
ชุมชนธรรมาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2557). อารยสามัคคี: พลังสามัคคีบนฐานความดี ความงาม ความ
จริง. วารสารสถาบันพระปกเกล้า.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2540). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ .

กรุงเทพมหานคร: : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร,ป.ธ.9). (2545). โลกที่ปณี. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอก
หญ้า .

พระมหาธานินทร์ อาทิตวโร,ดร. (2558). การบริหารงานตามหลักอริยปไตในพระพุทธศาสนา.

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5 การพัฒนางานวิจัย รักษานความสำคัญของไทย
ก้าวไกลสู่เวทีสากล. ภูเก็ต: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย . กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิศาล ศรีมหาวโร. (2554). การเมืองไทยระบบหรือคน. วารสารสถาบันพระปกเกล้า.

สมคิด เลิศไพฑูรย์ และมารุต วันทนาก. (2556). แนวคิดว่าด้วยฝ่ายบริหารเข้มแข็งกับการ
เลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช. (13 กรกฎาคม 2558). ทำเนียบกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จังหวัด
นครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช.

อุดม คุมา. (2555). ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองในตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. วารสารมหาวิทยาลัย
ราชภัฏลำปาง.